

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PREVENTIVNÍ PROGRAMY PRO DROGOVĚ
ZÁVISLÉ VE VÝKONU TRESTU**

Autor práce: Michaela Bartošová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Bartošová Michaela

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Bc. Josefu Kříhovi, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále chci poděkovat všem osobám, které mi poskytovaly rozhovory a potřebné materiály a v neposlední řadě celé mé rodině za podporu.

ABSTRAKT

BARTOŠOVÁ, M. *Preventivní programy pro drogově závislé: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015. 62 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha.

Klíčová slova: droga, kriminalita, prevence, recidiva, rizika.

Bakalářská práce na téma preventivní programy pro drogově závislé ve výkonu trestu v teoretické části osvětluje základní východiska a pojmosloví zkoumané problematiky, včetně analýzy klasifikace drog a zdravotních rizik spojených s jejich užíváním. V užším aspektu osvětlí historickou genezi věznice Příbram. Dále se zabývá systémem umístění vězněných osob ve věznici Příbram a nahlíží na možné poruchy chování vězněných osob. Shrnuje možnosti prevence, preventivní programy a typy léčby pro drogově závislé. Teoretická část je obohacena o užitou metodu dotazníkového šetření v rámci určujícího období let 2014 – 2015, která má zjistit příčiny užívání drog, včetně vyhodnocení tématicky přílehlavých kazuistik.

ABSTRACT

BARTOŠOVÁ, M. *Prevention Programs for Drug Addicts in Prison : Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2015. 62 p.
Supervisor: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Key words: criminality, drug, prevention, relapse, risks, relapse.

The topic for this bachelor's assignment is about Preventive Programs for convicted drug addicts. The work is focused around the theory of basic concepts. The work analyses classification of drugs and investigates health risks involved with drug use. It undertakes placing the convicts into prison and studies their disturbed behavior. It summarizes possible counteractions, preventive programs and other types of treatment for drug addicts, while also describing the history of Píbram's prison. The theory part uses a method of investigative questionnaires, comparative statistics from 2014-2015 and the evaluation of casuistry.

Obsah

Úvod	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	8
2 Základní pojmosloví a východiska	9
2.1 Klasifikace drog	12
2.2 Zdravotní rizika.....	17
2.3 Účel a funkce trestu.....	20
2.4 Umístění vězňených osob	21
2.5 Poruchy chování vězňených osob	22
3 Prevence kriminality	24
4 Historie Věznice Příbram – Bytíz	29
5 Preventivní programy	31
5.1 SWOT analýza	35
5.2 Kazuistika.....	38
6 Metodika práce	42
6.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření	43
Závěr	56
Seznam použitých zdrojů	58

Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na uživatele drog, kteří jsou ve výkonu trestu odnětí svobody. Každý jedinec nese svůj životní příběh, který se stává příčinou užívání omamných a psychotropních látek. Důsledkem užívání těchto látek může vést ke kriminalizaci jejich chování a tím k páchání trestné činnosti.

U osob, které se stávají závislými na omamných a psychotropních látek se mohou objevit poruchy osobnosti. Ztrácejí svou identitu, sociální status, vůli něčím být, neumí projevit svůj vlastní názor. Vzhledem k užívání drog, uživatelé často ztrácejí zaměstnání tedy finanční prostředky k obstarávání základních potřeb. Následkem může být uspokojování základních potřeb člověka nelegální činností, např. krádeže.

Bakalářská práce popisuje základní pojmosloví a východiska, klasifikaci drog a pojednává o zařazení drogově závislých ve výkonu trestu. Specifikuje možnosti prevence kriminality a preventivních programů. Nahlíží na možné poruchy vězněných osob ve výkonu trestu odnětí svobody.

V praktické části práce je použita metoda dotazníkového šetření a kazuistiky osob, kteří jsou ve výkonu trestu odnětí svobody za páchání trestné činnosti s nedílnou součástí užívání omamných a psychotropních látek. V neposlední řadě se práce zabývá výsledkům dotazníkového šetření, komparaci dotazníku roku 2014 a 2015 včetně ověření hypotéz.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Bakalářská práce (dále jen „práce“) se zabývá osoby, které se z důvodů páchaní trestné činnosti ocitly ve výkonu trestu odnětí svobody a jsou uživatelé omamných a psychotropních látek. Důsledkem užívání těchto látek vede ke kriminalizaci jejich chování a tím k páchaní trestné činnosti.

Práce v úvodu blíže specifikuje, definuje pojmy: droga, kriminalita, trestný čin, trest odnětí svobody, recidiva. Osvětluje klasifikaci drog, poukazuje na možné zdravotní rizika užívání omamných a psychotropních látek. Stanovuje možnosti prevence a preventivních programů ve výkonu trestu odnětí svobody. Nahlíží na možné poruchy vězňených osob. V práci bude popsána historie věznice Příbram, kde bude provedeno dotazníkové šetření a rozhovor s osobou drogově závislou.

Cílem bakalářské práce je zjistit příčiny a následky užívání drog. Dílčím cílem je zjistit jaké jsou rizika užívání drog, v jakém věku se osoba, dítě, ocitá v ohrožení, kdy poprvé užije drogu. Jaké jsou preventivní programy pro drogově závislé ve výkonu trestu zaměřené na věznici Příbram.

Metodou pro získání pracovního materiálu byl kvantitativní průzkum pomocí dotazníkového šetření. Cílovou skupinou byli odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici Příbram. Výsledky dotazníkového šetření jsou znázorněny pomocí grafů, které znázorňují přesné odpovědi odsouzených v procentech. Na základě dotazníkové šetření provést komparaci roku 2014 a 2015. V práci budou také obsaženy kazuistiky, které poskytly osoby závislé na omamných a psychotropních látek a jsou odsouzeni za páchaní trestné činnosti.

2 Základní pojmosloví a východiska

Charakteristika základních pojmů. Zaměření na pojmy, droga, kriminalita, trestný čin, trest odnětí svobody a recidiva.

Droga¹

Droga je látkou, ať přírodní či syntetickou. Musí splňovat dva základní požadavky.

- 1) působení na psychiku. Droga má psychotropní účinek, ovlivňuje naše prožívání, vnímání a vnitřní naladění.
- 2) Může vyvolat závislost. Každá droga má tuto vlastnost, menší nebo větší, ale má ji vždy.

Různé drogy jsou spojeny s různou mírou rizika. Je to látka, která je vpravena do živého organismu, požívaná a zneužívána pro změnu nálady, vědomí, povzbuzení či tlumení somatopsychických funkcí.²

Kriminalita³

Kriminalita je souhrn trestných činů spáchaných na určitém území za určité období.

Členíme na:

- a) kriminalitu zjevnou (registrovanou) , jedná se o kriminalitu o které se ví a je vložena do statistik.
- b) kriminalita skrytá, jedná se o kriminalitu o které se neví a není uvedena ve statistice.
- c) kriminalita skutečná, jedná se o kriminalitu, která zahrnuje oba druhy, zjevnou i skrytou.

¹ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. . *Psychologický slovník*. Praha, 2000, s. 122.

² PRESL, J. *Drogová závislost*. Praha, 1994, s. 9-10.

³ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň, 2012, s. 25 – 26.

Trestný čin⁴

Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti. Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny.

Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny zvlášť závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Trest odnětí svobody⁵

Nepodmíněný trest odnětí svobody se ukládá nejvýše na dvacet let, jestliže nejde o mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody, ukládání trestu odnětí svobody pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny nebo o výjimečný trest.

Za trestné činy, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let, lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Za trestný čin zanedbání povinné výživy, lze uložit nepodmíněný trest jen za podmínky, že uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo není

⁴ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 08. ledna 2009 trestní zákoník, In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 2009, částka 11. Dostupné z WWW:<<http://www.zakonyprolidi.cz>>.

⁵ ČESKO. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1999, částka 58. Dostupné z WWW:<<http://www.zakonyprolidi.cz>>.

naděje, že by pachatele bylo možno napravit jiným trestem. Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává podle jiného právního předpisu ve věznicích.

Vykonává se diferencovaně ve věznicích

- a) s dohledem
- b) s dozorem
- c) s ostrahou, nebo
- d) se zvýšenou ostrahou.

Recidiva⁶

Z hlediska trestního práva je recidiva závažným jevem, protože ačkoliv byl pachatel již jednou odsouzen za spáchání trestného činu, nedošlo k jeho nápravě, ale opětovně spáchal trestný čin. Recidiva je tedy případ, kdy osoba spáchá trestný čin poté, co již byla pravomocně odsouzena za předchozí trestný čin. Aby šlo o recidivu, je nutné, aby pachatel spáchal další trestný čin až poté, co odsuzující rozsudek či trestní příkaz za předchozí spáchaný trestný čin nabyl právní moci.

K recidivě může soud přihlídnout při výměře trestu jako k přitěžující okolnosti. Dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**trestní zákoník**“) je přitěžující okolností, to že pachatel byl již pro trestný čin již odsouzen. U této přitěžující okolnosti je však soud oprávněn podle povahy předchozího odsouzení nepokládat tuto okolnost za přitěžující, zejména s ohledem na význam chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsob provedení činu a jeho následky, okolnosti, za kterých byl čin spáchán, osobu pachatele, míru zavinění, jeho pohnutku a dobu, která uplynula od posledního odsouzení, a jde-li o pachatele trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů, tak tím že se tohoto činu znovu dopustil proto že se oddává zneužívání omamných nebo psychotropních látek a jedů.

⁶ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 08. ledna 2009 trestní zákoník, In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 2009, částka 11. Dostupné z WWW:<<http://www.zakonyprolidi.cz>>.

2.1 Klasifikace drog

Droga je jakákoli látka, která, je-li vpravena do živého organismu, může pozměnit jednu nebo více funkcí. Látka, která vyvolává stav malátnosti a útlumu centrálního nervového systému. Působení na centrální nervový systém mění mentální aktivitu a chování jedince.⁷

Členíme na opiáty, stimulační drogy, cannabis – konopí, halucinogeny, těkavé látky, trankvilizéry a sedativa.

Opiáty⁸

Jedná se o přírodní látky, které získáváme z tzv. surového opia. Pokud nařizneme nezralou makovici, začne vytékat žlutohnědá zabarvená šťáva, která ve vzduchu zasychá v hnědou, beztvárovou hmotu. Mezi základní přírodní deriváty patří morfin a kodein. Klasickým projevem průběhu závislosti je rychlý vzrůst tzv. tolerance. Dávky mají tendenci růstu, zvyšování dávek.

Pod tuto skupinu patří:

a) heroin

Heroin je prášek od bílé po hnědou barvu. Užívá se injekčně, šňupáním, kouřením a inhalací.

b) morfin

Morfin je ve formě ampulí. Podává se ústně, injekčně a kouřením.

c) codein

⁷HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha, 2000, s. 122.

⁸PRESL, J. *Drogová závislost*. Praha, 1994, s. 23-30.

Kodein je tableta nebo roztok. Užívá se ústně nebo injekčně.

d) braun

Braun je hnědá tekutina užívána pouze injekčně.

e) opium

Opium je hnědá hmota. Užívána ústně nebo kouřením.

f) metadon

Megafon je prášek nebo roztok. Užívána injekčně nebo ústně.

Tyto látky vyvolávají pocity euforie, zklidnění, znecitlivění a pocity lhostejnosti vůči problémům. Typickým účinkem jsou zúžené zornice a útlum dýchání. Abstinenční příznaky se projevují např. vodnaté oči, zívání, ztráta chuti k jídlu, třes, panika, zimnice, pocení, bolest kloubů a svalů nebo průjem. Předávkování je typické pro projevy kómatu, křečí, zástavy dechu. U předávkování je možné úmrtí.⁹

Stimulační drogy¹⁰

Efektem užívání je celková stimulace, povzbuzení. Patří mezi drogy oblíbené. Po určité, individuálně dlouhé době, dochází při užívání pervitinu k zásadním proměnám psychiky. Používá se pro tuto změnu výraz – „stíhá“. Projevuje se to nedůvěrováním k druhým osobám. Mohou se přidružovat i sluchové a zrakové halucinace.

Pod tuto skupinu patří:

a) pervitin

⁹ PRESL, J. *Drogová závislost*. Praha, 1994, s. 15-30.

¹⁰GÖHLER, F. *Od návyku k závislosti*. Praha, 2001, str. 65 – 69.

Pervitin je hnědý až bílý prášek nebo také roztok. Užívá se ústně, šňupáním nebo injekčně.

b) kokain

Kokain je bílý prášek nebo různobarevné tablety. Užívají se šňupáním, kouřením a injekčně.

c) crack

Crak jsou bílé krystalky – bílá hmota. Užívají se kouřením.

d) mdma „ecstasy“, mda

To jsou barevné tablety s ražbou. Podávají se ústně.

e) fenmetrazin

Fenmetrazin jsou prášky, podávají se ústně.

Tyto látky vyvolávají pocity euforie, pocit zvýšené fyzické a psychické výkonnosti, schopnost empatie. Typickým účinkem je pokles tepové frekvence a krevního tlaku, ztráta chuti k jídlu, celková stimulace a rozšířené zornice. Abstinenční příznaky je projevují např. apatii, dlouhý spánek, podrážděnost, nervozita a neklid. Předávkování je typické pro projevy křečí, psychózy, pokles tělesné teploty a halucinatorně-paranoidním chováním. U předávkování je možné úmrtí.¹¹

Canabis – konopí¹²

Základní surovinou je konopí seté. Marihuana a hašiš obsahují stejnou účinnou látku, rozdílem je úprava produktu. Hašiš je zaschlá a zformovaná pryskyřice ze samičích rostlin konopí. Marihuana jsou sušené a jinak upravené listy a květenství stejné rostliny. Marihuana je zařazována do skupiny lehkých drog.

¹¹ NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislosti*. Praha, 2010, s. 52 -53.

¹² ILLES, T. *Děti a drogy*. Praha, 1999, s. 14-16.

a) marihuana

Marihuana jsou sušené listy nebo květové palice, kouří se nebo se podávají ústně.

b) hašiš

Hašiš je světle až hnědá plastová hmota. Kouří se nebo se podává ústně.

c) hašišový olej

Hašišový olej je olej, který se kouří nebo se podává ústně.

Možné účinky jsou pocit euforie, uvolnění zábran, zvýraznění chuti k jídlu. Typické jsou rozšířené zornice, snížená schopnost soustředění a zesílení duševního stavu. Abstinenčními příznaky může být i nepříliš výrazná nespavost, zvýšená aktivita, občas ztráta chuti k jídlu a nervozita. Projevy předávkování jsou typické pro únavu, paranoia, možná psychóza, krátkodobé selhání paměti a nevolnost.¹³

Halucinogeny¹⁴

Jedná se o skupinu látek přírodních i syntetických, jejíž efektem při požití je změna vnímání. Nevypočitatelnost účinků a také proklamované riziko vzniku tzv. latentní psychózy. To je teorie existence skrytého nespustěného psychického onemocnění, LSD se stává spouštěcím faktorem.

a) LSD

LSD je prášek, tinktura, různobarevné tablety nebo impregnované čtverečky papíru. Podávají se ústně.

b) psylocibin

Psylocibin jsou sušené hlavičky, vývar či výluh. Podává se ústně.

¹³ ILLES, T. *Děti a drogy*. Praha, 1999, s. 17.

¹⁴ NEŠPOR, K. *Kouření, pití, drogy*. Praha, 1995, s. 30.

c) meskalin

Meskalin jsou sušené hlavičky, vývar, výluh, nálev nebo prášek. Podává se ústně.

Možné účinky jsou halucinace, změněné vnímání času a prostoru, přeludy. Působení abstinenčních příznaků je nevypočitatelné. Projevy předávkování např. sebevraždy, psychózy. U předávkování je možné úmrtí.¹⁵

Těkavé látky¹⁶

Jedná se o skupinu organických rozpouštědel, u nás je reprezentovaná především toluenem. Toluén hrubě poškozuje tkáň organismu, se kterými se setkává. Vdechování koncentrovaných par toluenu, vede k poškození dýchacích cest. Postupně dochází k prokazatelnému poškození jaterní tkáň. Na rozdíl od všech ostatních drog jde totiž při čichání toluenu jen těžko odměřit přesnou dávku. Toluén se bez nadsázky nazývá droga hloupých.

a) toluén

Toluén je čirá tekutina s výrazným zápachem. Dá se inhalovat ze spreje.

b) aceton

Aceton je čirá tekutina s výrazným zápachem. Dá se inhalovat ze spreje.

c) nitroředidlo

Nitroředidlo je čirá tekutina s výrazným zápachem. Dá se inhalovat ze spreje.

Možné účinky jsou otupění, polospánek, psychický útlum a poruchy vnímání. Mezi abstinenční příznaky patří např. předrážděnost, deprese a nespavost. U těkavých

¹⁵ PRESL, J. *Drogová závislost*. Praha, 1994, s. 39-42.

¹⁶ NEŠPOR, K. *Alkohol, drogy a vaše děti*. Praha, 1994, str. 63.

látek je možné předávkování, které se projevuje poškozením jater, dýchacích cest, mozkových tkání. U předávkování je možné úmrtí.¹⁷

Trankvilizéry a sedativa

Mezi syntetická narkotika patří petidin a megafon. Mezi léky patří barbituráty, hypnotika, anxiolytika, analgetika a antidepresiva. Vše je ve formě tablet, které se podávají ústně s častým doprovodem alkoholu. Možné účinky např. celkový útlum, dezorientace a opilecké chování. Mezi abstinenční příznaky patří úzkost, nespavost, třes, delirium, křeče a epileptické záchvaty. Předávkování se projevuje povrchním dýcháním, lepkavou kůží, rozšíření zornic. U předávkování je možné úmrtí.¹⁸

2.2 Zdravotní rizika

Nedílnou součástí užívání drog jsou určitá zdravotní rizika. Mezi rizika patří virus AIDS, žloutenka typu B a C.

Virus AIDS/HIV¹⁹

Virus se vyskytuje v tělesných tekutinách, zejména v krvi, poševním sekretu, spermatu a v mateřském mléku. K nákaze virem může dojít tím, že se virus dostane do organismu člověka (zatím nenakaženého). Je to tzv. infekční dávka. Virus se nepřenáší vzduchem ani při běžném společenském styku. Jsou známy tři způsoby jak může dojít k nákaze.

¹⁷ NEŠPOR, K. *Kouření, pití, drogy*. Praha, 1995, s. 30.

¹⁸ ILLES, T. *Děti a drogy*. Praha, 1999, s. 36.

¹⁹ KALINA, K. a kol. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s. 75-80.

a) nechráněným pohlavním stykem

K rizikovým formám sexu patří styk do pochvy, do konečníku nebo do úst. U toho styku dochází k míšení lidských tekutin. Pokud si osoba není zcela jistá, že partner(ka) není nakažena virem, pro bezpečný sex použije kondom. Pokud je kondom správně použit pronikavě snižuje riziko nákazy. Podstatně vyšší riziko nákazy je přenosu viru z muže na ženu. Z ženy na muže je riziko menší. Zapříčiňuje to větší obsah viru HIV ve spermatu, poševní sekret obsahuje menší množství viru HIV.

b) krevní cesta

Podání infikované krve nebo krevních přípravků. Mezi důležité opatření patří i vyhýbání se čištění stejným zubním kartáčkem, použití stejných holicích prostředků. Sterilizace prostředků, které jsou určeny ke kosmetickým úpravám, např. tetování, piercing, atd.)

Největší riziko je při injekčním užíváním drog. Stejná injekční jehla je zaručena pro přenos viru HIV pokud jeden z uživatelů je nosičem viru. Důležité je u užívání drog použít vlastní stříkačku, jehlu a také vlastní vodu, lžičku i vatou.²⁰

c) z matky na dítě

Těhotná žena, která je infikovaná virem HIV na své dítě může vir přenést jak v těhotenství, tak po porodu, ale i kojením. Těhotným ženám je prováděn test na aktivní látku HIV bez souhlasu.²¹

²⁰ CREATIVE COMMONS. *aids-hiv*, [online]. 2011-2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: WWW:<<http://www.aids-hiv.cz>>.

²¹ KALINA, K. a kol. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s.75-80.

Žloutenka typu B a C

Infekční žloutenka typu B²²

V přenosu infekce virem hepatitidy B se uplatňuje cesta sexuální, krevní a vertikální. Infekce se přenáší tělními tekutinami – krví, spermatem či vaginálním sekretem. K přenosu infekce může dojít nitroděložním podáváním drog a léků, transfuzí, zubařském či chirurgickém ošetření atd. K přenosu však stačí i mikroskopické množství krve nemocného či chronického nosiče viru, která se dostane nepatrnou oděrkou do krevního oběhu vnímavé osoby.

Propuknutí nemoci trvá čtyři týdny až šest měsíců. Během této doby se onemocnění téměř neprojevuje. Mezi první příznaky patří únava, chřipkové příznaky, tmavá moč a světlá stolice. Akutní stádium trvá několik týdnů. Žloutenka typu B může přejít do chronického stádia, kdy hrozí vážné zdravotní onemocnění. Léčba je dlouhodobá nákladná s nejistým výsledkem.²³

Infekční žloutenka typu C

K přenosu infekce virem hepatitidy C dochází krevní cestou. U osob drogově závislých dochází často k přenosu skrze injekční stříkačky, jehly a dalšími pomůcky určené pro aplikaci drogy. Vir se neprojevuje zcela, pacient má příznaky pouze jako u chřipkové nemoci. Příznaky jako jsou např. ztráta chuti k jídlu a únava. Později, svědění kůže, žlutavé zbarvení kůže se nemusí vůbec objevit. Proti žloutence typu C neexistuje preventivní očkování, dá se, ale účinně léčit.²⁴

²²GLAXOSMITHKLINE. *Žloutenky*, [online]. 2012 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: WWW:<<http://www.zloutenka.cz>>.

²³KALINA, K. a kol. *Základy klinické adiktologie*. Praha, 2008, s.75-80.

²⁴HUSA, P. a URBÁNEK, P. *Žloutenka-c*, [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: WWW:<<http://www.zloutenka-c.cz>>.

2.3 Účel a funkce trestu

Účelem výkonu trestu odnětí svobody je zacházení s odsouzeným, tak, aby měl možnost se vzdělávat, kulturně se rozvíjet, pracovat. V práci, aby našel uspokojení a naučil se využívat svůj volný čas ku prospěchu.²⁵ Teorie účelu trestu je rozdělena na tři dělení:²⁶

- Absolutní teorie – trest je odplatou za trestný čin, trestá se, neboť bylo spácháno zlo. Trest odpovídá způsobenému provinění a odpovídá stejnému utrpení.
- Relativní teorie – trest směřuje účelově k ochraně společnosti před pácháním další trestné činnosti daného jedince a tím pokládají i základ preventivních aktivit spojených s ukládáním trestů.
- Smíšená teorie – spojuje myšlenky odplatné a účelové funkce trestu.

Funkce trestu²⁷

- Odplatná – jejím úkolem je emocionální uspokojení poškozeného vůči pachateli.
- Regulativní – účelem regulativní funkce je ochrana společnosti před nebezpečným deviantním chováním prostřednictvím ukládání sankcí pachatelům trestných činů.
- Preventivní – tato funkce spočívá především v neodvratitelnosti trestu jako takového a ne v jeho tvrdosti.
- Restorativní – usiluje o znovuoobnovení narušeného sociálního vztahu mezi pachatelem a poškozeným.
- Výchovná – zaměřuje se na nápravu pachatele.
- Morální – v současném pojetí jí není přikládána velká důležitost, ale myšlenka potrestání zla a nastolení spravedlnosti je stará jako lidstvo samo.
- Represivní – izolace pachatele od společnosti.

²⁵ BAJCURA, L. *Práva vězně: od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. Praha, 1999, s. 92.

²⁶ RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie 1*. Univerzita Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 2013, s. 38–39.

²⁷ RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie 1*. Univerzita Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 2013, s. 40-41.

2.4 Umístění vězňených osob

Obvinění jsou umístěni do cel s ohledem, aby se dodržel účel vazby a aby nedocházelo k mravnímu nebo jinému ohrožení obviněných. Do cely odsouzené umístí ředitel nebo zaměstnanec tím pověřený. Zohledňuje pokyn soudu a přihlíží dále k dalším hlediskům a skutečnostem, např. věk obviněného, stupni narušení, osobním vlastnostem a schopnostem, atd.

Odděleně se umisťují:²⁸

- a) muži a ženy
- b) obvinění u nichž je důvodem vazby obava, že budou mařit objasňování skutečnosti závažných pro trestní stíhání, od ostatních obviněných,
- c) obvinění, proti nimž je vedeno společné řízení,
- d) obvinění od pravomocně odsouzených,
- e) obvinění, u nichž je podezření na infekční nebo duševní onemocnění,
- f) obvinění ve vyhošťování vazbě od ostatních obviněných.
- g) obvinění, kteří jsou stíháni pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, a obvinění, kteří nebyli dříve odsouzeni k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, od ostatních obviněných.

²⁸MOTEJL, O., Vězeňství, In VARVAŘOVSKÝ, P., BLECHA, M., SVOBODA, M. eds. Veřejný ochránce práv ombudsman: sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Brno, 2010, s. 40 – 43.

K zařazení se zohledňuje:²⁹

- a) odlišnost věznic – umístění vězňů do určitých do odlišných typů věznic (dohled, dozor, ostraha, zvýšená ostraha),
- b) mladiství odsouzení muži od dospělých odsouzených,
- c) odsouzení za úmyslně spáchané trestné činy od odsouzených za trestné činy z nedbalosti,
- d) odsouzení trvale pracovně nezařaditelní od ostatních odsouzených,
- e) odsouzení s poruchami duševními a poruchami chování od ostatních odsouzených,
- f) odsouzení s uloženým ochranným léčením a zabezpečovací detencí od ostatních odsouzených,
- g) respektování místa bydliště - aby nebyl znemožněn kontakt s rodinou,
- h) tým specialistů – řeší krizovou intervenci vězeňské zátěže, reakce a poruchy chování (vychovatelé, pedagogové, psychologové, terapeuti, lékaři, sociální pracovníci),
- i) vhodné formy nápravného zacházení – rozdílné reedukační programy, volnočasové aktivity (např. sportovní a kulturní), terapeutické programy, sociálně-právní poradenství, náboženské programy.

2.5 Poruchy chování vězněných osob

Je důležité upozornit na to, že některé poruchy vězněných osoby jsou si podobné i u lidí, které nejsou ve výkonu trestu. Jde však o rozdílnost projevů, vzhledem k charakteristice vězení. Prvotní příčiny jsou zakotveny v dětském věku. Záleží na rodinném prostředí dítěte, v jaké rodině dítě vyrůstá, jaké mají rodinné zázemí. Další

²⁹ MOTEJL, O., Vězeňství, In VARVAŘOVSKÝ, P., BLECHA, M., SVOBODA, M. eds. Veřejný ochránce práv ombudsman: sborník stanovisek veřejného ochránce práv. Brno, 2010, s. 43 – 46..

příčinou je škola kam dítě pravidelně dochází. Záleží také na skupině dětí v které se dítě ocitá. Jaké mají zájmy, motivace a představy. Tím vším se dítě stává součástí, přebírá a tvoří si své postavení, své zájmy a motivace, potřeby, ale také i představy.

Poruchy chování a sociálně negativní jevy u dětí jsou v této době velmi znepokojující. Děti do osmnácti let se čím dál více dostávají do konfliktu ze zákonem. Stávají se více agresivnější, dosahují svých snů, bez ohledu na sociální normy, zákony a pravidla společnosti. Nastává i velký problém ve školách, děti se stávají neovladatelnými, učitelé nemají tak velké možnosti, aby dokázali řešit situace účelněji.

30

Pod pojmem poruchy chování se obvykle rozumí negativní odchylky v chování některých osob od normy, kterou je to, co jako běžné hodnotí a očekávají jiné osoby nebo skupiny. Normu pak chápeme jako určité měřítko, normalitu jako vyjádření stavu.

Poruchy chování u vězňených osob rozlišujeme na dvě základní hlediska, chování anomální a chování abnormální.³¹

- a) chování anomální – chování, které se odlišuje od normy, především jsou to poruchy emotivity. Nemají patologický prvek, což znamená, že po psychiatrické stránce jsou považováni za zdravé osoby. Osoby u kterých se vyznačuje anomální chování lze charakterizovat jako osobnost, která je bezbranná, „slabá“, osoba, která se cítí méněcenná. Projevy tohoto chování jsou např. šikana, agrese, manipulace, sebepoškozování, vězeňskou krizi
- b) chování abnormální – chování, které je opakem chování anomálního. Osoba, která má duševní poruchy, onemocnění, např.: psychóza, oligofrenie, neuróza, hysterie atd.

³⁰ JÚVA, V. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno, 2001, s. 85-86.

³¹ OLEJNÍČEK, A. *Penologie a penitenciární pedagogika*. Brno, 2004, s. 42-63.

3 Prevence kriminality

Prevence kriminality je ochrana, předcházením jevům. Zabývá se eliminací sociálně patologických jevů a snižováním motivů a příležitostí k páčání trestné činnosti.³²

Preventivní aktivity rozdělujeme do dvou základních aspektů:

- podle cílových objektů (obsahového zaměření)

sociální prevence (objekt – pachatel trestného činu)

situační prevence (objekt – situace trestných činů)

viktimologická (objekt – oběť trestných činů)

- podle stádia vývoje kriminálního problému (okruhů adresátů):

primární prevence

sekundární prevence

terciární prevence

- podle cílových objektů

Sociální prevence³³

Sociální prevence je součástí sociální politiky. Aktivita, které ovlivňují proces socializace a sociální integraci. Ovlivňují také aktivity zaměřené na nepříznivé společenské podmínky a ekonomické podmínky, ty jsou považovány za příčiny páčání trestné činnosti.

³² SVATOŠ, R. *Prevence kriminality*, České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014, s. 13.

³³ TOMÁŠEK, J., *Úvod do kriminologie*. Praha, 2010, 186-187.

Sociální prevence je zaměřena na osobu pachatele. Jde o správnou socializaci jedince do společnosti. Dále je zaměřena na změnu příčin kriminality, tudíž působí na nepříznivé ekonomické a společenské podmínky. Mezi kriminogenní faktory patří například prostituce, nezaměstnanost, chudoba, záškoláctví. Sociální prevence působí na rodinu, školu, oblast volnočasová, oblast bydliště a na oblast nezaměstnanosti.³⁴

- a) rodina – Jde o působení na primární prevenci. Jde především o to, aby rodina plnila plnohodnotně svoji funkci. Mezi funkce patří, funkce výchovná, ekonomická, emocionální a ochranná.
- b) škola – Vyrovnává nedostatky výchovy v rodině. Předchází záškoláctví a šikaně. Velmi důležitá je psychohygienu ve školách.
- c) oblast volnočasová – Důležité zajistit dítěti smysluplného trávení volného času. Pokud děti nevědí jak trávit svůj volný čas, velmi často vyhledávají rizikové skupiny dětí. Častým problémem je, že začínají páchat trestnou činnost.
- d) oblast bydliště – Mezi lidmi na vesnicích existuje určitá soudržnost, solidarita. Na vesnicích je evidováno méně trestných činů. Naopak na vesnice je více trestné činnosti. Z důvodů anonymity, mají také více možností páchat trestnou činnost.³⁵

Situační prevence³⁶

Situační prevence a druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Opatření režimové, fyzické a technické ochrany se snaží kriminogenní podmínky minimalizovat. Na prevenci se podílejí občané a obce. Vymezené kompetence má Ministerstvo vnitra, respektive Policie ČR.

Situační prevence je zaměřena na samostatný trestný čin. Jde tedy o změnu struktury příležitostí:

³⁴ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014, s. 22.

³⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha, 2004, s. 173-180.

³⁶ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014, s. 24.

- a) odstraňování kriminogenních situací,
- b) omezování příležitostí ke spáchání TČ,
- c) zvyšování rizika dopadení pro pachatele.

Mezi nepoužívanější opatření situační prevence řadíme:

- a) ztížení přístupu k prostředkům vhodných pro spáchání trestných činů
- b) zmenšení očekávaného prospěchu z trestné činnosti
- c) zvýšení rizika pro dopadení pachatele

Prevence viktimmnosti³⁷

Prevence viktimmnosti se koncentruje na využití viktimmologických poznatků. Viktimmologická prevence se do určité míry překrývá s prevencí sociální a s prevencí situační. Zaměřuje se především na potenciální a skutečné oběti trestných činů. Osvětová činnost dbá důraz, jak se lidé mají chovat, aby sebe a svůj majetek nevystavovali nebezpečí napadení. Také jak se mají bránit před útokem, v případě útoku a po útoku.

Pomoc obětem trestných činů je založena na konceptech bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. V praxi se jedná o skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. Užívá metody sociální i situační prevence, a to podle míry ohrožení na primární, sekundární i terciární úrovni.

Viktimmologická prevence:

- a) koncentruje na využití viktimmologických poznatků,
- b) orientuje na osvětou a poradenskou činnost,
- c) orientuje na osoby s vysokou mírou viktimmnosti

³⁷ TOMÁŠEK, J., *Úvod do kriminologie*. Praha, 2010, s. 185-186.

- podle stádia vývoje kriminálního problému

Primární prevence³⁸

Primární prevence je zaměřena na nejširší společnost. Jde o výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity. Podporovat zájmy a potřeby dítěte a pokusit se nastítnit i ve volnočasové aktivitě.

Primární prevence je směřována obyvatelstvu (ženy, mládež, důchodci, atd). Působí na každého bez ohledu na stupeň jeho kriminálního ohrožení, na příčiny kriminality a to cestou sociální, kulturní a právní politiky.

Sekundární prevence³⁹

Sekundární prevence se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, např. děti bez náležitého dozoru, děti, které se dopouštějí záškoláctví u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti, na sociálně patologické jevy (např. drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, gamblerství, povalečství, vandalismus, atd.) a příčiny kriminogenních situací. Je to práce s problémovými jedinci.

Sekundární prevence působí na :

- a) potenciální pachatelé
- b) potenciální oběti
- c) kriminogenní situace
- d) může mít strukturu sociální, situační i viktimologickou

³⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. Praha, 2004, s. 189-190.

³⁹ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014, s. 17.

Terciární prevence⁴⁰

Terciární prevence spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob. Cílem předcházet recidivě pachatele. Můžeme takto působit na pachatele např. mediační a probační službou.

Působení i na kriminologickou recidivu konkrétní osoby. Cílem je, aby se oběť opakovaně nestala obětí.

⁴⁰ TOMÁŠEK, J., *Úvod do kriminologie*. Praha, 2010, s. 183-185.

4 Historie Věznice Příbram – Bytíz⁴¹

Vznik Věznice Příbram se pojí též s místními geologickými podmínkami a s kontextem politické atmosféry doby padesátých let Československé republiky, ve které se vězeňské zařízení stalo součástí represivních složek státní moci. Myšlenky třídního boje pronikly do právní úpravy československého vězeňství, k jehož cílům patřilo taktéž potlačování a izolace třídních nepřátel. Z těchto řad se rekrutovala skupina odsouzených, známá dnes pod pojmem tzv. „politických vězňů“.

Začátkem 50. let byl na Příbramsku proveden geologický průzkum, který prokázal přítomnost uranové rudy. Z důvodu možnosti hlubinné těžby byl v roce 1953 urychleně založen nápravně pracovní tábor (NPT), kde byli vězňové využíváni především k pracím v primární sféře československého průmyslu. V pozdějších letech bylo vězňů využíváno v našem regionu ve stavebnictví (příbramské sídliště), strojírenství i zemědělství.

NPT - Bytíz byl největším z uranových táborů na území republiky s ubytovací kapacitou až 2000 odsouzených. Z původního NPT Bytíz se do dnešních dnů nezachovalo téměř nic. V roce 1962 zde v důsledku poddolování došlo k propadu táborové kuchyně spolu se dvěma vězňi, což mělo za následek zrušení původního samostatného tábora a vystavení nového v jeho blízkosti, který slouží dosud.

Dnes je věznice určena pro výkon trestu odnětí svobody s ostrahou. Její součástí je i oddělení s dozorem a dohledem a specializované oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti způsobenou dlouhodobým užíváním psychotropních látek. Budovy v kterých odsouzení žijí jsou rozděleny na oddělení. Ty mají určitou kapacitu,

⁴¹ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *vscr*, [online]. 2012 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: WWW:<<http://www.vscr.cz/strucnacharakteristikaveznice>>.

kteřá je plně vybavena sociálním zařizením, součástí je i kulturní místnost. Pro výkon trestu v dozoru a dohledu slouží oddělené ubytovny.

Ložnice odsouzených nejsou uzamykatelné. Je to určitý systém „otevřeného typu“. Jedna budova má ubytování v celách. Slouží pro výkon kázeňských trestů a ubytování odsouzených s adaptačními problémy na velký kolektiv. Odsouzení mají možnost zaměstnání. Buď jsou zaměstnání v areálu vězнице, uplatnění, které jsou součástí běžného dne. Mezi ně se řadí práce v kuchyni, v prádelně, kotelně, v autodílně atd. Dále mohou odsouzení pracovat mimo věznici a to u subjektů v rámci vlastního střediska hospodářské činnosti.

V rámci vzdělávacích aktivit se odsouzení zaměřují na výuku cizích jazyků, přírodních a společenských věd. V oblasti speciálně výchovných postupů mezi základní prostředky zacházení s odsouzenými patří zvládání zátěžových situací, psychoterapie, psychosociální výcvik, kurz komunikace, muzikoterapie, arteterapie, relaxace, fyzioterapie a pohybová terapie. Závazná část obsahuje pracovní, vzdělávací a speciálně výchovné aktivity. Zaměřují se především na překonávání bariér v procesu bezproblémové adaptace na podmínky českého vězeňského prostředí. Ve volitelné části je možný výběr z celovězeňské nabídky.⁴²

Charakteristika vězнице Příbram⁴³

Vězнице Příbram je organizačním článkem Vězeňské služby ČR pro výkon trestu odnětí svobody mužů. V rámci typu vězнице s ostrahou jsou ve Věznici Příbram zřizena oddělení pro výkon trestu oddělení s dohledem, oddělení s dozorem, oddělení s ostrahou, oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s ostrahou.

⁴² VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *vscr*, [online]. 2012 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: WWW:<<http://www.vscr.cz/historievezeni-pribram>>.

⁴³ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *vscr*, [online]. 2012 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: WWW:<<http://www.vscr.cz/strucnacharakteristikaveznice>>.

5 Preventivní programy⁴⁴

Nařízení č. 36, kterým se upravuje protidrogová politika Vězeňské služby České republiky. Stanoví pravidla, organizaci, evidenci, metody a formy zacházení s vězňenými osobami, které v rámci svého života zneužívaly návykové látky, kterými jsou omamné látky a psychotropní látky, nebo jejich prekurzory. Zabývá se také osobami, které neužívaly žádné drogy, ale lze je považovat za jedince ohrožené drogou.

Protidrogovou politiku Vězeňské služby provádějí tato odborná pracoviště zřízená ve vazebních věznicích a věznicích.

- Poradna drogové prevence
- Bezdrogová zóna se standardním zacházením
- Bezdrogová zóna s terapeutickým zacházením
- Oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chováním, způsobenou užíváním návykových látek

Poradna drogové prevence⁴⁵

Poradna se zřizuje ve všech věznicích, je poradním orgánem ředitele věznice. Provádí sběr statických dat z protidrogové oblasti, řeší problematiku v oblasti prevence zneužívání drog včetně zacházení s uživateli a neuživateli drog ve vztahu k obecným zásadám bezpečnosti a zacházení s vězňenými osobami ve výkonu vazby a výkonu odnětí svobody.

Zřizuje jí ředitel příslušné věznice. Činnost poradny je upravena nařízením, kde je stanoveno personální obsazení poradny, interval schůzek členů poradny, způsob vedení evidence a dokumentace a pravidla účasti pověřeného člena poradny v bezpečnostní komisi, pokud tak stanoví ředitel věznice.

⁴⁴ Protidrogová politika Vězeňské služby České republiky, nařízení č. 36.

⁴⁵ Vnitřní řád věznice pro odsouzené zařazené do VTOS Příbram.

Poradna plní funkci aplikace metod a forem zacházení s vězňými, závisými na omamných látkách. Poskytuje preventivní a poradenskou činnost. Navrhuje metody a typy spolupráce mezi odděleními věznice. Zajišťuje substituční léčbu a soudem uloženého ochranného léčení v ambulantní formě. Podílí se na vzdělávací činnosti týkající se odborné přípravy personálu, spolupracuje i s dalšími organizacemi. Vyhodnocuje mimořádné události ve věznici, které souvisejí s užíváním drog. V neposlední řadě eviduje a mapuje požadavky vězňých osob, které se obrátí na poradnu s žádostí o poskytnutí protidrogové služby.

Personál se skládá zpravidla z psychologa, speciálního pedagoga, sociální pracovníce, vychovatele a vedoucího lékaře zdravotnického střediska. Každý z nich musí vést písemnou dokumentaci o úkonech a aktivitách, které realizuje v poradně.⁴⁶

Bezdrogová zóna⁴⁷

Bezdrogová zóna se zřizuje s cílem minimalizovat možnosti kontaktu odsouzených s drogou, aplikovat bezdrogový režim a realizovat v ní diferencovaný výkon trestu odnětí svobody u odsouzených uživatelů drog v zájmu snižování zdravotních a sociálních rizik jejich závislosti.

Tato zóna je zřizována a rušena vrchní ředitelem pro penologii. V řádu bezdrogové zóny jsou rozpracována pravidla přijímání a vyřazování odsouzených, pravidla a zásady pobytu odsouzených a metody a formy zacházení. Po schválení se stává řád nedílnou součástí vnitřního řádu věznice.

Bezdrogová zóna je samostatný celek prostorů, kterými jsou prostory pro ubytování, kulturní místnost, místnost pro sebeobslužné aktivity, případně i další prostory jako jsou dílny, pracoviště, vycházkové prostory atd.

Odsouzený je zařazen do zóny na základě písemné žádosti. Součástí je prohlášení odsouzeného, ve kterém se zavazuje k dobrovolnému respektování pravidel a zásad chování stanovených v řádu bezdrogové zóny. Z bezdrogové zóny je odsouzený

⁴⁶ ČESKO. Zákon č. 101 ze dne 04. dubna 2000 o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In Sbirka zákonů Česká republika. 2000, částka 32. Dostupné z WWW:<<http://www.zakonyprolidi.cz>>.

⁴⁷Vnitřní řád věznice pro odsouzené zařazené do VTOS Příbram.

vyřazen v případě, že zneužil drogu, odmítl se podrobit kontrole abstinence nebo odběru tělních tekutin. Pokud mu byl uložen kázeňský trest, odmítl se účastnit povinných aktivit, požádal o vyřazení nebo jsou zjištěny jiné závažné důvody.

O činnosti bezdrogové zóny se vede dokumentace: schválený projekt zřízení bezdrogové zóny, listina o zřízení bezdrogové zóny, řád bezdrogové zóny, plán činnosti bezdrogové zóny, písemná dokumentace o realizovaných úkonech a aktivitách v bezdrogové zóně.

Bezdrogová zóna se rozděluje na dva typy:⁴⁸

1. Standardní
2. Terapeutická

1. Standardní bezdrogová zóna

Cílem je vytvořit odsouzeným podmínky k udržení abstinence v průběhu výkonu trestu odnětí svobody. Je zpravidla zřízena v ubytovacím prostoru odděleném od ubytovacího prostoru ostatních odsouzených. Jedná se o ovlivňování v pohledu na drogu, odsouzení se motivují k abstinenci a zdravému pohledu na drogu. Odsouzený má svá práva a povinnosti. Jejich denní aktivity jsou specificky zaměřeny na realizaci prevence zneužívání drog.

2. Terapeutická bezdrogová zóna

Zřizuje se s záměrem cíleného terapeutického a jiného specializovaného působení na odsouzené s cílem dosáhnout abstinence, případně motivace k léčbě nebo alespoň minimalizace rizik vyplývajících z užívání drog. Je zřízena v ubytováním prostoru odděleném od ubytovacího prostoru ostatních odsouzených. Tato zóna je určena odsouzeným, kteří užívali drogu v minulosti a užívali drogu před nástupem do výkonu trestu, mohl také podstoupit léčení. Odsouzený musí mít zájem o další

⁴⁸ Protidrogová politika Vězeňské služby České republiky, nařízení č. 36.

specializované zacházení. Léčení probíhá nejméně deset hodin týdně. Programy jsou cíleně zaměřeny na realizaci prevence zneužívání drog.

Oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chováním, způsobenou užíváním návykových látek⁴⁹

Řád oddělení se stává nedílnou součástí vnitřního řádu věznice. Ty stanovují pravidla přijímání a vyřazování odsouzených, pravidla a zásady pobytu odsouzeného, metody a formy zacházení a další specifická ustanovení upravující činnost specializovaného oddělení. Oddělení tvoří samostatný celek prostorů, kterými jsou prostory pro ubytování, kulturní místnost, místnost pro sebeobslužné aktivity, terapeutická místnost, místnost pro realizaci individuálních terapií, případně i další prostory dílny, pracoviště, jídelna, vycházkové prostory.

Na oddělení s ochranným léčením se realizuje supervize ve spolupráci s externím supervizorem. Odborní zaměstnanci vykonávající terapeutickou zabezpečují odborné zacházení s odsouzeným, a to ve spolupráci s vedoucím lékařem zdravotnického střediska věznice a v souladu s pokyny lékaře s příslušnou specializovanou způsobilostí, který odsouzenému poskytuje zdravotní péči. Odsouzený se do věznice zařazuje a vyřazuje na základě rozhodnutí soudu.

Zacházení spočívá v uplatňování takových bezpečnostních, psychologických, pedagogických a terapeutických přístupů, které ovlivňují odsouzeného v jeho náhledu na drogu, motivují ho k abstinenci a zdravému životnímu stylu v průběhu výkonu trestu odnětí svobody i po jeho skončení. Každý odsouzený absolvuje terapeuticko – vzdělávací programy v rozsahu nejméně dvacet jedna hodin týdně.

O činnosti oddělení se vede následující dokumentace: aprobovaný projekt na zřízení oddělení s ochranným léčením, aprobovaný řád oddělení s ochranným léčením, listina o zřízení oddělení s ochranným léčením, plán činnosti oddělení s ochranným léčením, písemná dokumentace o realizovaných úkonech a aktivitách v oddělení s ochranným léčením v souladu s projektem.

⁴⁹ Protidrogová politika Vězeňské služby České republiky, nařízení č. 36.

5.1 SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY

- ochrana společnosti před kriminalitou
- náprava k řádnému životu pachatele
- abstinence v drogové závislosti
- příprava pachatele k řádnému životu
- pachatel porozumí druhým

SLABÉ STRÁNKY

- špatný vzor od ostatních odsouzených
- málo kvalifikovaných zaměstnanců
- terapeutické hodiny jsou jen jednou týdně
- bojkotování nápravy

PŘÍLEŽITOSTI

- více kontaktů s veřejností (praxe studentů)
- finance pro více kvalifikovaných zaměstnanců
- více aktivizačních činností

HROZBY

- nedostatek financí
- neúspěšná náprava – recidiva
- zrušení preventivních programů

Silné stránky

Mezi silné stránky preventivních programů a výkonu trestu odnětí svobody je ochrana společnosti před kriminalitou. Pachateli je udělen trest odnětí svobody, společnost je tím chráněna a odsouzený je veden k řádnému životu. Tudiž k životu bez páčání kriminality. Vést ho k možnostem pracovat, kulturně se rozvíjet a vzdělávat. Pomoci najít mu volnočasové aktivity pro něj uspokojující a naučit slušnému soužití se všemi ostatními lidmi.

Ve výkonu trestu odnětí svobody odsouzení abstinují od návykových látek a učí se žít bez nich. Na základě terapeutických hodin se učí odsouzení naslouchat, porozumět ostatním odsouzeným.

Slabé stránky

Drogově závislí ve výkonu trestu odnětí svobody jsou dobrovolně zařazováni do preventivních programů. Vzhledem k počtu odsouzených se často stává, že odsouzení mezi sebou popisují svou trestnou činnost. Mnohdy se bohužel stává, že je to pro některé odsouzené spíše určitý druh inspirace. Tu pak následně používají po výkonu trestu a následně se jako recidivisté vracejí zpět do věznice.

Mezi slabé stránky lze také zařadit malý počet terapeutických hodin za týden. Vzhledem k vážnosti této problematiky je jednou týdně velmi málo. Důvodem toho počtu jsou především finance a také počet kvalifikovaných zaměstnanců, kteří mohou s odsouzenými pracovat.

Příležitosti

K příležitostem je tedy řazena potřeba více kvalifikovaných zaměstnanců. Tím by se zvětšil počet terapeutických hodin za týden.

Mezi další příležitosti patří více aktivizačních činností. Odsouzení by měli využít více volného času a následně hledat své uspokojení v činnostech, které by plnil po výkonu trestu odnětí svobody. Také zprostředkovat kontakty s veřejností, např. praxe studentů.

Hrozby

Hrozby ohrožující preventivní programy je nedostatek financí. Tím by nebylo možné finančně ohodnotit kvalifikované zaměstnance, tudíž by se preventivní programy zrušily.

Další hrozbou je vnímáno velké procento recidivy. Pokud by nebyly preventivní programy tak úspěšné a nesplňovaly by svůj cíl, preventivní programy by mohly být zrušeny pro svou neúčelnost.

Fullerova metoda

K vyhodnocení SWOT analýzy je použita metoda Fullerova trojúhelníku. Postupně se srovnává dvojice kritérií mezi sebou (binární komparace). Z každé dvojice je vybráno to kritérium, které je důležitější a označí se.

kritérium	i	i + 1	preferance/55	procenta
Silné stránky				49%
ochrana spol. před kriminalitou	5	6	0,1	
náprava pachatele k řádnému životu	7	8	0,14	
abstinence v drogové závislosti	5	6	0,1	
příprava k řádnému životu	5	6	0,1	
pochopení života druhých odsouzených	2	3	0,5	
Slabé stránky				19%
špatný vzor od ost. Odsouzených	1	2	0,03	
málo kvalif. Zaměstnanců	6	7	0,12	
málo terapeutických hodin za týden	1	2	0,03	
bojkotování nápravy	0	1	0,01	
Příležitosti				17%
více kontaktů s veřejností	2	3	0,05	
více kvalif. Zaměstnanců	3	4	0,07	
více aktivizačních činností	2	3	0,05	
Hrozby				8%
nedostatek financí	2	3	0,05	
neúspěšnost nápravy	1	2	0,03	
zrušení preventivních programů				
součet		55		

5.2 Kazuistika

Klient M.K., muž 30 let⁵⁰

Jmenovaný po třetí ve výkonu trestu, nyní na 16 měsíců. Trest odnětí svobody za majetkovou trestnou činnost, krádeže vloupáním.

- matka neznámá, s otcem v kontaktu
- zákonný zástupce otec, babička pomáhala s výchovou, otec hodně pracoval
- nevlastní sestra – 33 let, dobrý vztah
- vlastní bratr – žádný kontakt
- vzdělání – základní, nevyučen
- drogy – marihuana, alkohol, pervitin

Jmenovaný vyrůstal s otcem a babičkou. Svou matku nezná. Dětství vnímá jako hezké. V pubertě poprvé užil marihuanu a alkohol. V 15 letech byl přijat do nemocnice kvůli otravě alkoholem. Po určité době mu byla kamarádkou nabídnuta droga a on neodmítl. S otcem pracoval tři roky jako zedník. Z důvodů častého užívání drog přestal pracovat a začal si obstarávat peníze kriminální činností.

Popsal, že ráno strávil krádežemi, odcizené věci prodal či vyměnil za jinou potřebnou věc. Často a rád navštěvoval hernu, kde strávil čas hraním na hracích automatech. Hrací automaty však nehrál z důvodu výhry, neměl prý potřebu peněz.

Ve výkonu trestu odnětí svobody

Jmenovaný si je vědom vážnosti jeho chování a plně respektuje uložený trest. Snaží se plnit veškeré aktivity a povinnosti. *„Rád bych se napravil a dále nepáchal trestnou činnost po skončení výkonu trestu odnětí svobody“.*

⁵⁰ Rozhovor s M.K., odsouzený ve věznici Příbram, ze dne 2.10.2015.

Svou situaci bude řešit změnou místa bydliště. „Odstěhuju se do Anglie a začnu žít řádným životem“.

Klient J. J., muž 32 let⁵¹

Jmenovaný po páté ve výkonu trestu, nyní na tři roky. Trest odnětí svobody za majetkovou trestnou činnost, krádeže vloupáním.

- s rodiči stále v kontaktu
- sourozence nemá
- vzdělání – vyučen, automechanik
- drogy – marihuana, alkohol, pervitin

Jmenovaný vyrůstal s oběma rodiči. Dětství vnímá jako běžné, ničím výjimečné. „Rodiče byli většinu času v práci, měl jsem spoustu volného času“. V pubertě poprvé užil marihuanu a alkohol. V 18 letech opustil své rodiče, zařídil si bydlení na ubytovně a zaměstnání. Chtěl se osamostatnit. Stýkal se velmi často s vrstevníky, kteří pili často alkohol a páchali trestnou činností. Zaměstnaný byl pouze rok. Své finance začal po té obstarávat stejně jako jeho vrstevníci, trestnou činností.

Jmenovaný uvádí, že páchali trestnou činností vloupáním. Kradli v obchodech, zkusil také vloupání do bytu. Tuto zkušenost popisuje spíše jako zábavu, vypráví, jaký to byl adrenalin. Pokud by byla někdy možnost v budoucnu, prý by kradl jenom tímto způsobem. „Máte více peněz, chodit do práce za tak málo peněz se nevyplatí“.

J.J. je po páté ve výkonu trestu. Dříve byl odsouzen za krádeže a ublížení na zdraví. Přepadl mladého muže na ulici, který se mu však snažil ubránit. S tím, ale J.J. nepočítal. Mladý muž byl velmi silný, a tak J.J. skončil bezmocný na zemi. Popisuje

⁵¹ Rozhovor s J.J., odsouzený ve věznici Příbram, ze dne 2.10.2015.

strach, který měl, když ho mladý muž silou přemohl. J.J. si uvědomil, závažnost situace, aby mohl utéct, mladého muže udeřil nějakým předmětem, který ležel na zemi. Tudíž z místa činu utekl. Na tuto situaci není pyšný, stydí se. Uvedl: „*já nejsem agresivní a nikdy bych už nikomu neublížil*“.

Vzhledem k tomu, že má svou přítelkyně, která nyní vykonává také trest odnětí svobody, není nijak rozrušen. Píší si dopisy plné sexu a lásky mezi nimi. Kvůli ní by se rád změnil. Chtěl by s dívkou velkou šťastnou rodinu.

Klient F. F., muž 25 let⁵²

Jmenovaný po druhé ve výkonu trestu, nyní na jeden rok. Trest odnětí svobody za majetkovou trestnou činnost, krádeže vloupáním.

- s rodiči bez kontaktu
- sourozence nemá
- vzdělání – vyučen, truhlář
- drogy – marihuana, alkohol, pervitin

Jmenovaný vyrůstal pouze s matkou. Matka alkoholička, sám uvádí, že o něj nebylo plnohodnotně postaráno. Své dětství trávil hraním her venku. Otec neznámí.

Ve 12 letech měl otravu alkoholem. V 15 letech užil marihuanu, pár dní poté začal užívat pervitin. Důvodem uvádí vliv kamarádu, a zpestření života. Na drogy sháněl finance u matky. „*Byla často opilá, tak mi peníze dávala, a pokud ne, prostě jsem si je vzal*“.

V 18 letech se seznámil s dívkou, zamilovali se do sebe. Ona je závislá na pervitinu. Popisuje jí: „*Je krásná a jedinečná, chci s ní založit rodinu*“. Ona je také ve výkonu trestu odnětí svobody. Oba doufají, že po výkonu trestu spolu založí rodinu.

⁵² Rozhovor s F.F., odsouzený ve věznici Příbram, ze dne 2.10.2015.

Ve výkonu trestu odnětí svobody je za majetkovou trestnou činnost, krádeže vloupáním. Jeho čin popisuje: *„Co jsem měl dělat, peníze jsem potřeboval. Musím přeci jíst“*.

Jmenovaný by rád po výkonu trestu odnětí svobody vedl řádný život. Se svou přítelkyní by chtěl dvě děti. Zároveň, ale uvádí, že najít zaměstnání a dodržet pracovní povinnosti je moc těžké. *„Nevím, zda zvládnu chodit do práce a přes tu dřinu vydělat tak málo peněz. Ted' jsem si dokázal obstarat hodně peněz a moc námahy mě to nestálo“*.

6 Metodika práce

Metodika práce se zabývá výzkumem drogově závislých ve výkonu trestu odnětí svobody, ve věznici Příbram. Pro získání pracovního materiálu je použita metoda dotazníkové šetření. Výsledky jsou uvedeny v procentuální hodnotě v grafech.

Cílem dotazníkové šetření je zjistit jaký faktor ovlivňuje mládež k užití drogy. Jestli motivací k užití drogy je zpestření života, útěk od problémů nebo vliv kamarádů. Jaké je věkové rozmezí osob, které začnou užívat drogu. Jakou hlavní drogu užívali drogově závislí před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody, jestli pervitin, heroin nebo alkohol. Jaká je úspěšnost nápravy odsouzených, zda je recidiva a to jak četná.

Cílem je také zjistit jaké sociální dopady má jejich drogová kariéra, tresty odnětí svobody, jestli rodina odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody podporují, vztahy se obnovují nebo jejich sociální dopad je tak silný, že odsouzený ztratil kontakty a vztahy nefungují. Máli podpora rodiny vliv na úspěšnost nápravy odsouzených či nikoli.

Získané informace budou zpracovány pomocí programu Microsoft Excel 2007 a Microsoft Word 2007. Data budou uvedena v grafech a v procentech.

Typ dotazníku

Dotazník se skládá z osmi otázek, které jsou uzavřeného typu s možnostmi a, b, c. Tento dotazník je vyhodnocen tento rok, 2015. Druhý graf, který je znázorněn v druhé části listu, znázorňuje stejný dotazník, který byl proveden v roce 2014.

6.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Znázornění dotazníku, který byl proveden ve věznici Příbram s odsouzenými ve výkonu trestu odnětí svobody. Tento dotazník byl vyhodnocen roku 2014 a nyní roku 2014, metodou komparace. Součástí je stanovení hypotéz a následně vyhodnocení.

Stanovení hypotéz

Hypotéza č. 1: Předpokládám, že nejvíce respondentů užívá drogu, kvůli pocitu uvolnění.

Hypotéza č. 2: Předpokládám, že respondenti nemají fungující sociální zázemí, jejich vztahy jsou bez podpory.

Hypotéza č. 3: Předpokládám, že konflikty v rodině mají časté.

Hypotéza č. 4: Předpokládám, že nejvíce rizikový věk k užívání drog je věková hranice 15 – 17 let.

Dotazník č.1⁵³

34 respondentů

Vážení, žádám Vás o vyplnění dotazníku, který bude sloužit jako podklad k mé absolventské práci. Dotazník je anonymní.

Tímto Vám děkuji za ochotu při vyplňování dotazníku.

1. Věk:

2. Celkový počet uvěznění (včetně současného trestu):

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) více, kolik?

3. Kolik vám bylo let, když jste poprvé užil drogu?

- a) 10 – 14 let
- b) 15 – 17 let
- c) 18 a více

4. Hlavní užívaná droga před nástupem do výkonu trestu?

- a) heroin
- b) pervitin
- c) alkohol
- d) jiná, jaká?

5. Z jakého důvodu jste drogu užil?

- a) z nudy, zpestření života
- b) útek od problémů
- c) vliv kamarádů (parta)
- d) jiný důvod, jaký?

6. Jaké pocity, prožitky vám droga přinesla, stále přináší?

⁵³ BARTOŠOVÁ, M. *Drogově závislí ve výkonu trestu*. Březnice, 2014. Absolventská práce. Vyšší odborná škola a Střední odborná škola Březnice. Vedoucí absolventské práce: Mgr. Pavla Gilíková, DiS.

- a) pocit uvolnění
- b) pocit zvýšeného sebevědomí
- c) radost ze života
- d) jiné, jaké?

7. Máte časté konflikty v rodině?

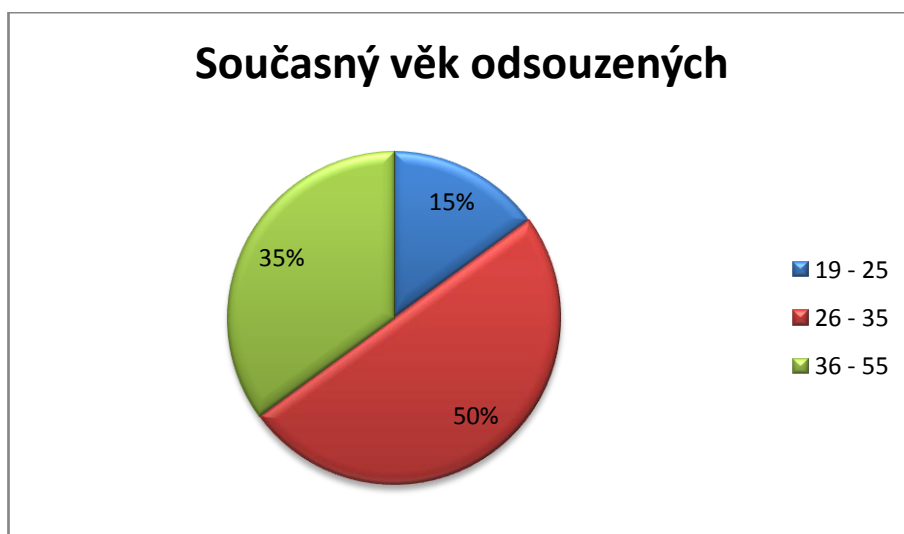
- a) bez konfliktů
- b) konflikty ojedinělé
- c) časté

8. Je fungující soc. zázemí, rodina?

- a) fungující, podpora i v budoucnosti
- b) fungující, teď bez podpory
- c) fungující, vztahy se obnovují
- d) nefungující, ztráta kontaktů

Graf č. 1 – Znázornění současného věku trestaných osob

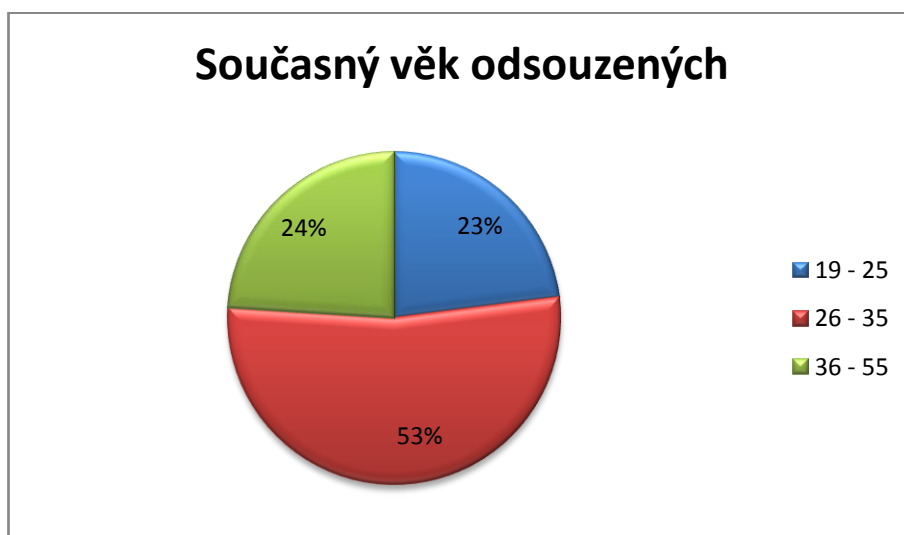
2015

Zdroj: vlastní výzkum

Z 34 (100 %) respondentů odpovědělo, že 5 respondentů (15 %) je v současné době v rozmezí od 19–25 let, 12 (35 %) je věku od 36–55 let. Nejvíce respondentů 17 (50 %) odpovědělo, že jejich současný věk je v rozmezí od 26–35 let.

2014

Zdroj: vlastní výzkum

Z 34 (100 %) respondentů odpovědělo, že 7 respondentů (23 %) je v současné době v rozmezí od 19–25 let, 9 (24 %) je 36–55 let. Nejvíce respondentů 18 (53 %) odpovědělo, že jejich současný věk je v rozmezí 26–35 let.

Graf č. 2 – Celkový počet uvěznění (včetně současného trestu)

2015

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku kolikrát jsou ve výkonu trestu odnětí svobody, odpovědělo z 34 (100%) respondentů, že 8 (24 %) po druhé, 11 (32 %) po třetí, 15 (44%) respondentů v rozmezí 4x-8x ve výkonu trestu.

2014

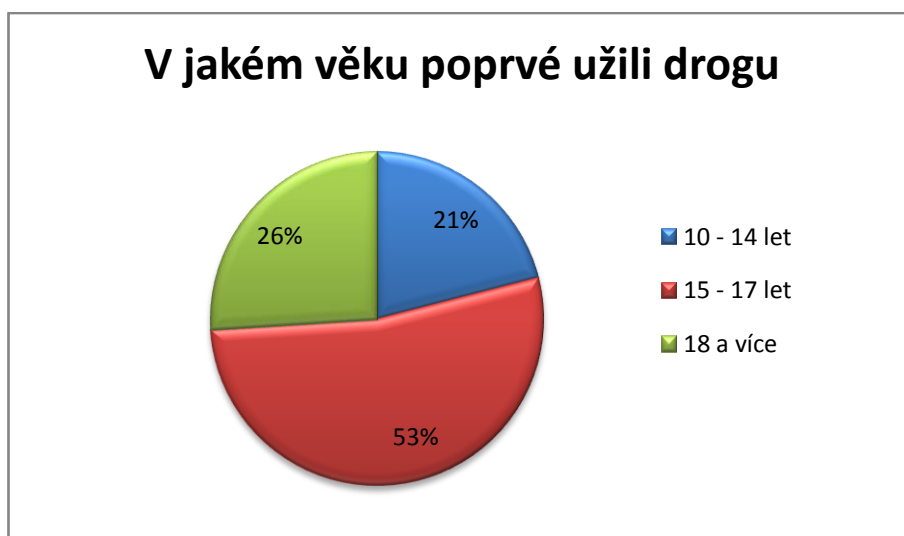

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku kolikrát jsou ve výkonu trestu odnětí svobody, odpovědělo z 34 (100 %) respondentů, že 2 (6 %) po první, 11 (32 %) po druhé, 10 (30 %) po třetí a 11 (32 %) v rozmezí 4x–8x ve výkonu trestu.

Graf č. 3 – Kolik let bylo odsouzeným, když drogu poprvé užíli

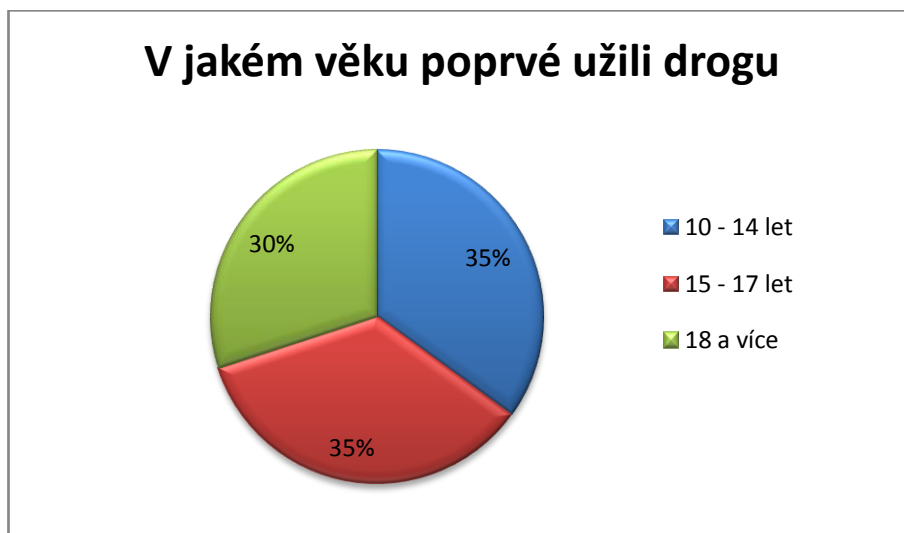
2015

Zdroj: vlastní výzkum

Z 34 (100 %) respondentů odpovědělo na otázku, že 7 (21 %) v rozmezí 10-14 let, 18 (53 %) a od 18 let a více odpovědělo 9 (26 %) respondentů.

2014

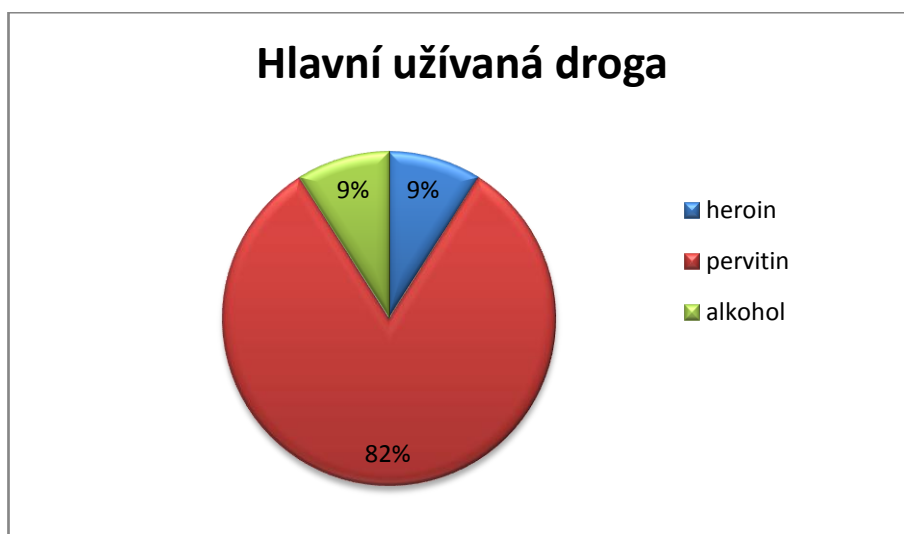

Zdroj: vlastní výzkum

Z 34 (100 %) respondentů odpovědělo na otázku, že 12 (35 %) v rozmezí 10 – 14 let, 12 (35 %) a od 18 let a více odpovědělo 10 (30 %) respondentů.

Graf č. 4 – Hlavní užívaná droga před nástupem do výkonu trestu

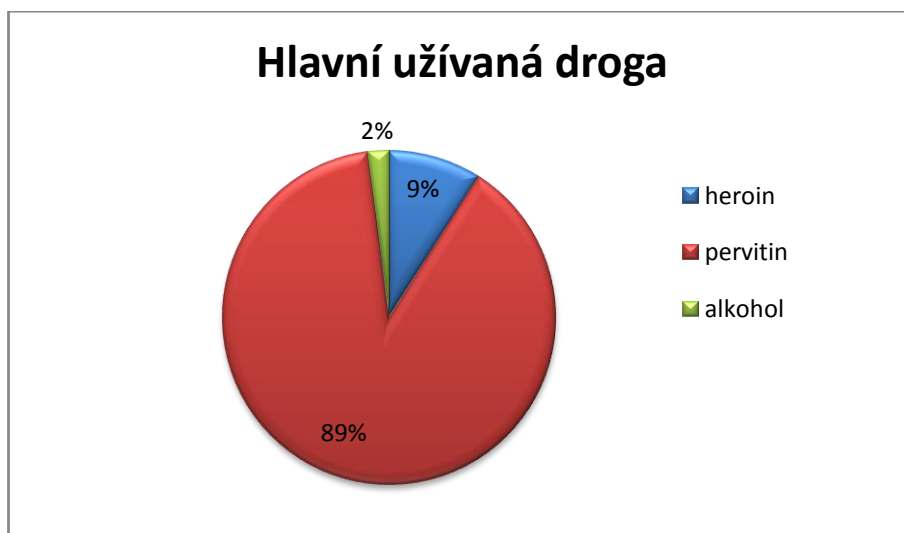
2015

Zdroj: vlastní výzkum

Z 34 (100 %) respondentů odpovědělo na otázku, že alkohol jako hlavní drogu užívají pouze 3 (9 %) respondentů, heroin 3 (9 %), a 28 (82 %) respondentů pervitin.

2014

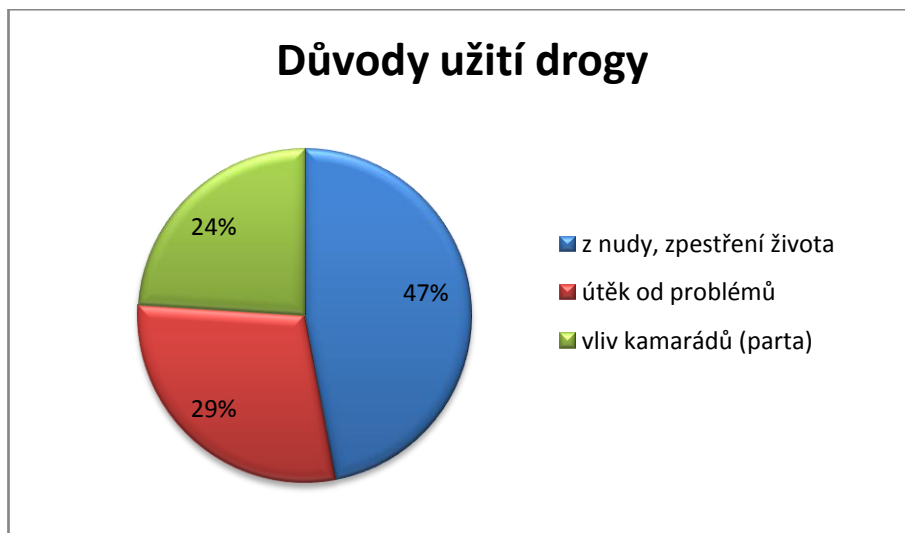

Zdroj: vlastní výzkum

Z 34 (100 %) respondentů odpovědělo na otázku, že alkohol jako hlavní drogu užívá pouze 1 (2 %) respondent, heroin 3 (9 %), a 30 (89 %) respondentů pervitin.

Graf č. 5 – Z jakého důvodu odsouzený drogu užil

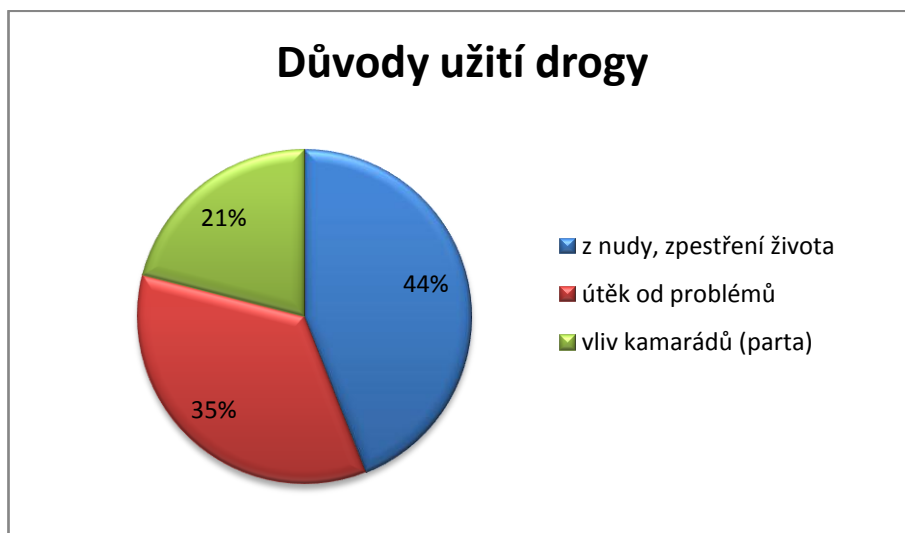
2015

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku odpovědělo 34 respondentů, 8 (24 %) odpovědělo, že důvodem byl vliv kamarádů, 10 (29 %) útěk od problémů. Nejvyšší počet 16 (47 %) respondentů odpovědělo, že důvodem užití drogy bylo zpestření života, z nudy.

2014

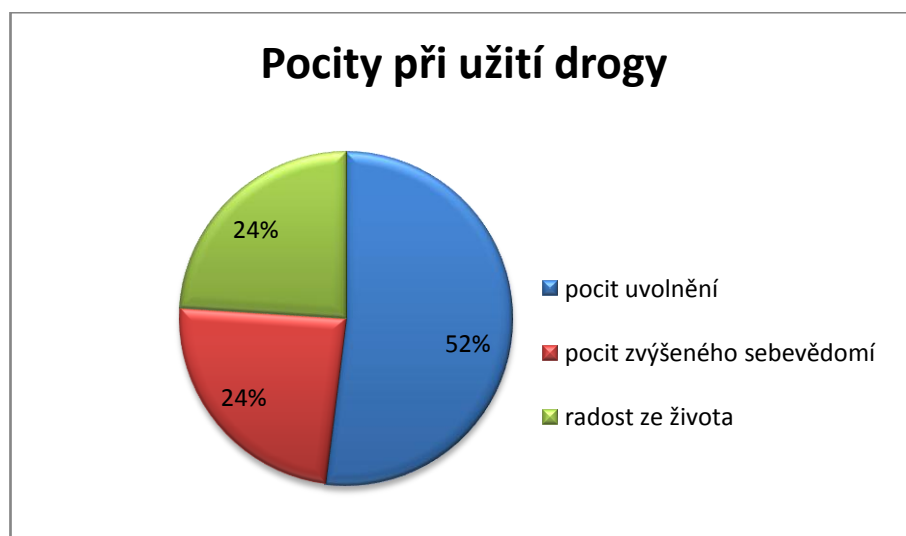

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku odpovědělo 34 respondentů, 7 (21 %) odpovědělo, že důvodem byl vliv kamarádů, 12 (35 %) útěk od problémů. Nejvyšší počet 15 (44 %) respondentů odpovědělo, že důvodem užití drogy bylo zpestření života, z nudy.

Graf č. 6 – Jaké pocity, prožitky odsouzených droga přinesla, stále přináší

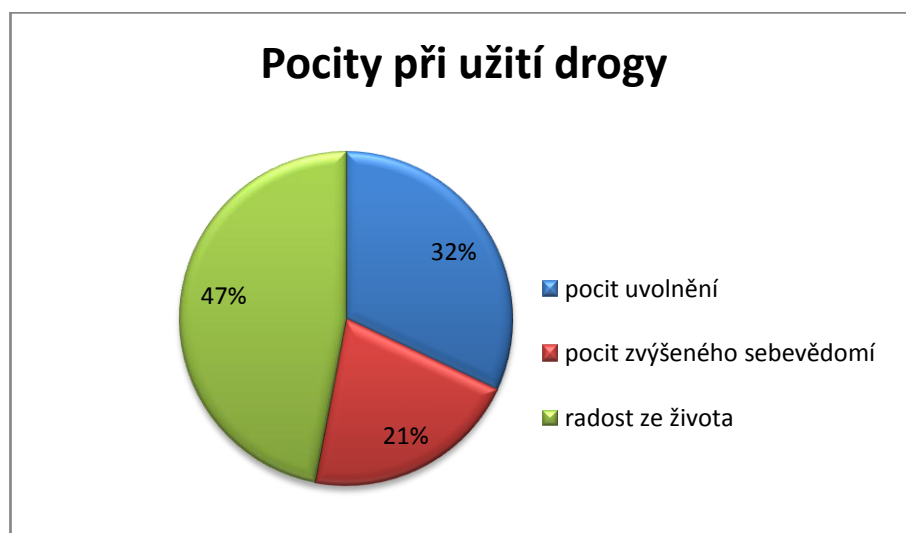
2015

Zdroj: vlastní výzkum

Jaké pocity mají respondenti při užití drogy. 8 (24 %) pocit zvýšeného sebevědomí, 8 (24 %) uvedlo radost ze života. Nejvíce respondentů zažívá při užití drog pocit uvolnění 18 (52 %).

2014

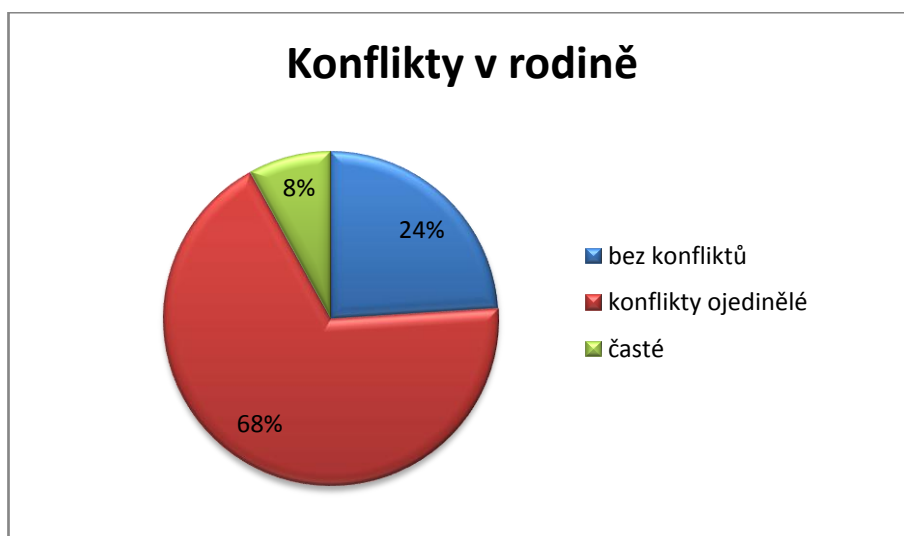

Zdroj: vlastní výzkum

Jaké pocity mají respondenti při užití drogy. 7 (21 %) pocit zvýšeného sebevědomí, 11 (32 %) pocit uvolnění. Nejvíce respondentů zažívá při užití pocit radosti ze života, 16 (47 %).

Graf č. 7 – Vztahy v rodinách u odsouzených, zda jsou konflikty časté.

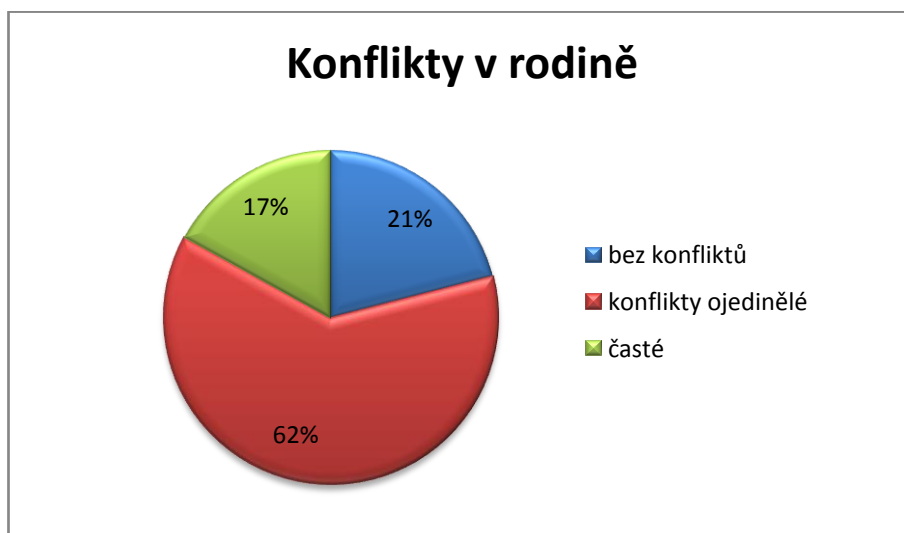
2015

Zdroj: vlastní výzkum

3 (8 %) respondentů má časté konflikty v rodinách, 8 (24 %) jsou bez konfliktů. Většina z nich má konflikty pouze ojedinělé, 23 (68 %).

2014

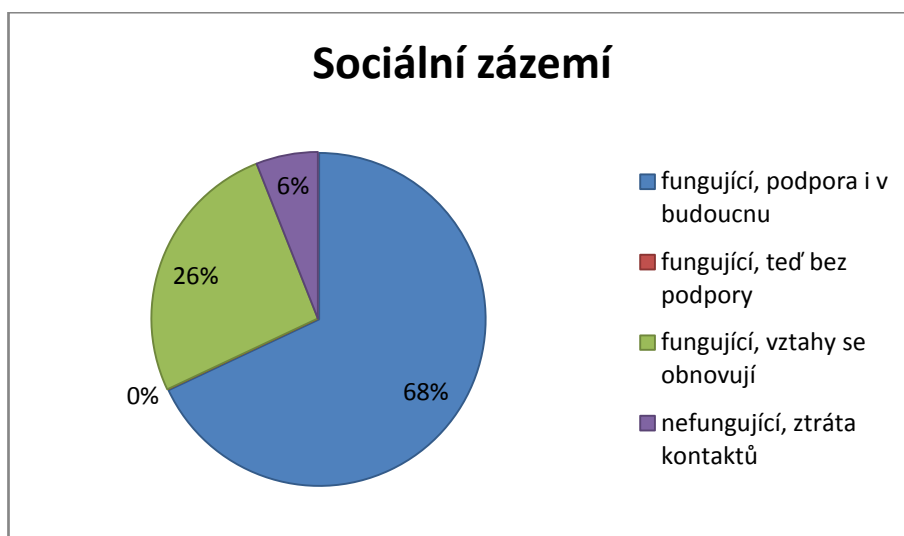

Zdroj: vlastní výzkum

6 (17 %) respondentů má časté konflikty v rodinách, 7 (21 %) jsou bez konfliktů. Většina z nich má konflikty pouze ojedinělé, 21 (62 %).

Graf č. 8 – Jak funguje sociální zázemí, rodina u odsouzených

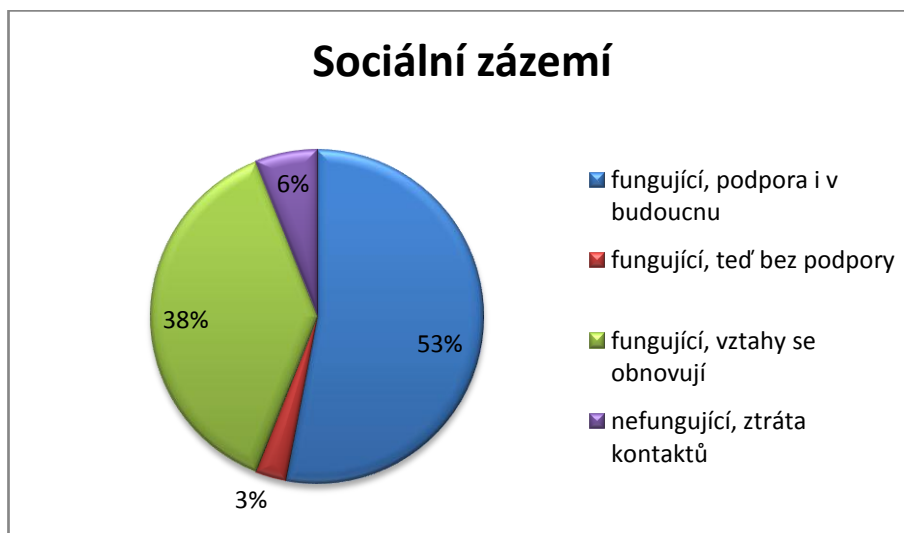
2015

Zdroj: vlastní výzkum

2 (6 %) ztratili kontakt s rodinou, fungující s obnovujícími vztahy má 9 (26 %) respondentů a fungující rodinné zázemí s podporou i v budoucnu je 23 (68 %) respondentů.

2014

Zdroj: vlastní výzkum

Fungující zázemí, teď bez podpory má 1 (3 %) respondent, 2 (6 %) ztratili kontakt s rodinou, fungující s obnovujícími vztahy má 13 (38 %) respondentů a fungující rodinné zázemí s podporou i v budoucnu je 18 (53 %) respondentů.

Ověřování hypotéz

Hypotéza č. 1: Předpokládám, že nejvíce respondentů užívá drogu, kvůli pocitu uvolnění.

K této hypotéze se vztahuje graf s otázkou č. 6.

Cílem bylo zjistit, jaké pocity, prožitky, droga přináší pro odsouzené. Nejvíce respondentů odpovědělo, že užívá drogu kvůli pocitu uvolnění. Tedy 18 (52 %) z 34 (100 %) respondentů.

Tato hypotéza se potvrdila.

Hypotéza č. 2: Předpokládám, že respondenti nemají fungující sociální zázemí, jejich vztahy jsou bez podpory.

K této hypotéze se vztahuje graf s otázkou č. 8.

Cílem bylo zjistit, zda odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody mají fungující sociální zázemí. Jestli jsou vztahy bez podpory. Nejvíce respondentů odpovědělo, že jejich sociální zázemí je fungující a mají i podporu v budoucnosti. Tedy 23 (68 %) z 34 (100 %) respondentů.

Tato hypotéza se nepotvrdila.

Hypotéza č. 3: Předpokládám, že konflikty v rodině mají odsouzení časté.

K této hypotéze se vztahuje graf s otázkou č. 7.

Cílem bylo zjistit, zda odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody mají v rodině časté, méně časté nebo žádné konflikty. Nejvíce respondentů odpovědělo, že v rodině mají konflikty ojedinělé. Tedy 23 (68 %) z 34 (100 %) respondentů.

Tato hypotéza se nepotvrdila.

Hypotéza č. 4: Předpokládám, že nejvíce rizikový věk k užívání drog je věková hranice 15–17 let.

K této hypotéze se vztahuje graf s otázkou č. 3.

Cílem je zjistit, jaká věková skupina/kategorie je nejvíce ohrožena v užívání návykových látek. Zda je to hranice od 15-17 let. Nejvíce respondentů odpovědělo, že začali užívat drogu v rozmezí od 15-17 let. Tedy 18 (53 %) z 34 (100 %) respondentů.

Tato hypotéza se potvrdila.

Závěr

Životní příběh se stává příčinou užívání omamných a psychotropních látek. Důsledkem užívání těchto látek vede ke kriminalizaci jejich chování a tím k páčání trestné činnosti.

Lidé, kteří se stávají závislími na omamných a psychotropních látek ztrácejí nejen své postavení ve společnosti, vůli, motivaci k vedení řádnému životu, ale také především pracovní pozici. Tím přichází jedinec o finanční prostředky k obstarávání základních potřeb. Vzhledem k nutnosti základních potřeb se často uchýlí k nelegální činnosti a to například majetkovou trestnou činností atd.

Teoretická část osvětluje základní východiska, pojmosloví. Dále analýzy klasifikace drog a zdravotních rizik spojených s jejich užíváním. Zabývá se umístěním vězněných osob ve věznici a poruchy chování, které vznikají při výkonu trestu odnětí svobody. Shrnuje možnosti prevence kriminality. Popisuje preventivní programy pro drogově závislé. Zaměřuje se také na historii věznice Příbram.

V práci jsou zahrnuté kazuistiky osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody a jsou zařazeny do preventivních programů. Nedílnou součástí je vyhodnocení dotazníkového šetření, které je následně zobrazeno v grafech pomocí procent. SWOT analýza je zaměřena na preventivní programy a to metodou Fullerova trojúhelníku.

Cílem práce bylo zjistit příčiny a následky užívání drog. Dílčím cílem bylo zjistit jaké jsou rizika užívání drog a jaké jsou druhy preventivních programů pro drogově závislé ve výkonu trestu, se zaměřením na věznici Příbram. Na základě dotazníkové šetření provést komparaci roku 2014 a 2015.

Nejvíce ohrožená věková skupina je mezi 15-17 lety, kdy mladiství užijí drogu z potřeby zpestření života, z nudy. Mezi velké riziko patří také skupina osob v které se jedinec nachází. Pokud mají zkušenosti s drogou, tím je pro jedince větší riziko, že drogu užije také. Následkem se stává závislost na droze, jak silná a jaké má účinky, záleží na druhu drogy. Mezi rizika užívání drog patří virus AIDS/HIV a žloutenka typu B a C.

Do preventivních programů pro drogově závislé jsou zařazeny ty osoby, které spáchali trestný čin a jsou pravomocně odsouzeny. V případě, že jsou závislí na omamných a psychotropních látek a oni sami mají zájem, potřebu a především snahu přestat užívat drogy jsou do tohoto programu zařazeni.

Komparace dotazníkové šetření z roku 2014 a 2015 se podstatně nemění. Je zde, ale zřejmé, že stoupá věk odsouzených a recidiva.

Vzhledem k ukazatelům na věkovou hranici potenciálních uživatelů drog, zaměřila bych se především na intenzivnější primární prevenci, například ve školách. Mladiství nemají představu jak velké riziko hrozí a jaké následky si užitím mohou způsobit. Dbala bych větší pozornosti u sekundární prevence, zamezit další potřebě užití.

Z rodinného prostředí je však nejvíce možné mladistvé ovlivnit, tudíž bych se zaměřila i na rodiče, aby měli možnost, učit se, jak předcházet závislosti u svých ratolestí.

Ve výkonu trestu navýšit počet kvalifikovaných zaměstnanců, aby bylo možné realizovat tyto programy pro více odsouzených a častěji.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BAJCURA, L. *Práva vězně: od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999, 158 s. Právo pro každého. ISBN 80-7169-555-6
2. GÖHLERT, CH., KUHN, F. *Od návyku k závislosti*. 1. vyd. Praha: Ikar, 2001. ISBN 80-7202-950-9
3. HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*, Praha: Portál, 2000. 776 s. ISBN 80-7178-303
4. ILLES, T. *Děti a drogy*. Praha: ISV, 1999. 45 s. ISBN 80-85866-50-6
5. JŮVA, V. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. 118 s. ISBN 80-85931-95-8
6. KALINA, K. *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada Publishing, 2008. 392 s. ISBN 978-80-247-1411-0
7. MOTEJL, O., *Vězeňství*, In VARVAŘOVSKÝ, P., BLECHA, M., SVOBODA, M. eds. *Veřejný ochránce práv ombudsman: sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010. 336 s. ISBN 978-80-7357-606-6
8. NEŠPOR, K. *Alkohol, drogy a vaše děti*. 2 rozš. vyd. Praha: Sportpropag, 1994. 159 s.
9. NEŠPOR, K. *Kouření, pití, drogy*. Praha: Portál, 1995. 125 s. ISBN: 80-7178-023-5
10. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislosti*. Praha: Portál, 2010. 176 s. ISBN: 978-80-7367-908-8
11. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, 2004. 451s. ISBN 80-7357-026-2
12. PRESL, J. *Drogová závislost*. Praha: Maxdorf, 1994. 87 s. ISBN: 80-85800-18-7
13. RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie 1*. Univerzita Hradec Králové: Pedagogická fakulta. Gaudeamus, 2013. 125s. ISBN 978-80-7435-264-5

14. SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 290 s. ISBN: 978-80-7380-389-6
15. SVATOŠ, R. *Prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2014. 132 s. ISBN 978-80-87472-76-7
16. TOMÁŠEK, J., *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-2982-4

Elektronické zdroje

1. CREATIVE COMMONS. *aids-hiv*, [online]. 2011-2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: WWW:<<http://www.aids-hiv.cz>>.
2. EPRAVO. *Recidiva*, [online]. 2002 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: WWW:<<http://www.epravo.cz>>.
3. GLAXOSMITHKLINE. *Žloutenky*, [online]. 2012 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: WWW:<<http://www.zloutenka.cz>>.
4. HUSA, P. a URBÁNEK, P. *Žloutenka-c*, [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: WWW:<<http://www.zloutenka-c.cz>>.
5. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *vscr*, [online]. 2012 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: WWW:<<http://www.vscr.cz/strucnacharakteristikaveznice>>.
6. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *vscr*, [online]. 2012 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: WWW:<<http://www.vscr.cz/historievezenipribram>>.

Ostatní zdroje

1. BARTOŠOVÁ, M. *Drogově závislí ve výkonu trestu*. Březnice, 2014. Absolventská práce. Vyšší odborná škola a Střední odborná škola Březnice. Vedoucí absolventské práce: Mgr. Pavla Gilíková, DiS.
2. Protidrogová politika Vězeňské služby České republiky, nařízení č. 36.
3. Rozhovor s J. J., odsouzený ve věznici Příbram, ze dne 2. 10. 2015.
4. Rozhovor s M. K., odsouzený ve věznici Příbram, ze dne 2. 10. 2015.
5. Rozhovor s F. F., odsouzený ve věznici Příbram, ze dne 2. 10. 2015.
6. Vnitřní řád věznice pro odsouzené zařazené do VTOS Příbram.

Legislativní zdroje

1. ČESKO. Zákon č. 101 ze dne 04. dubna 2000 o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů Česká republika*. 2000, částka 32. Dostupné z WWW:<<http://www.zakonyprolidi.cz>>.
2. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 08. ledna 2009 trestní zákoník, In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. Dostupné z WWW:<<http://www.zakonyprolidi.cz>>.
3. ČESKO. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 58. Dostupné z WWW:<<http://www.zakonyprolidi.cz>>.